

nos (1962); i la versió valenciana oposa a la forma en -s de l'original empordanès de Fages de Romà: «pues-to alt vol l'eixarment, / qu'en lo fondo es fa forment / ---» (*Aforismes R. 1853*, p. 78.9f.).

MGadea en *Tipos y M.* explica: «l'eixarmentador és un tipo de les montanyes d'Alcòy --- que plegava les sarments a estall, y feha d'elles manollets, que dihuen cubetes» (*T. del Xè III*, 43). La forma *xirment* amb *t* ross. es comprèn millor si tenim en compte que *serment* i *sermentar* són ja la forma predominant en oc. medieval (cf. també en G. de Cervera supra), potser per contaminació de *SERPA* i *SERPERE*, com a variants de *SARPERE*, inseparables de *SARMENTUM* semànticament i per l'etimologia.

¹ «Sarment en lo sep: palmes; s. pera plantar: mal-leolus; s. per a cremar: sarmentum, s. barbat: vini radix; s. per a provatge: tradux, rumpus; s. del cors del cep: resex; s. fructífero: pampinus racemarius; s. nou: pampinus», E-VIII-5.

SARMENYA, 'varietat de pera, primerenca, de poca grandària però molt olorosa'; origen incert, probablement del ll. tardà *SARMĪNĪA* 'cerfull', per comparació amb la qualitat aromàtica d'aquesta herba. □ 1.ª doc.: 1313.

«Quandam formam seu similitudinem piri aut sermenie auri», doc. cat. de 1313 (Finke, *Acta Ar.* III, 244); en el Regne de Val., rica producció: «hic ha panses blanques, e negres, gínjols, nous, avellanes, sarmentyes, ledons, garrofes ---», Eiximenis (*Regiment d' l C P*, *NCL*, 25.14); *cermenya* no definit en el dicc. de rims de JMarc i l'arbre *cermenyeyra* en el d'Aversó; «manam-vos nos trametau, de continent, dels millors albercocs que trobareu, primes e çarmenyas», doc. del rei de Catalunya, Pere IV, el de Portugal, any 1466 (H. Anglès, *Mús. en la Corte de los R. Católicos*, 38); «per sermenyes y albercochs, 4 sous» en els comptes del Monestir de Montalegre (a. 1503-31, Careta, s. v. *albercoc*).

Segueix essent un mot ben conegut dels escr. del Princ. meridional: Apelles Mestres (cites del *DAG*, i *AlcM*), o el lleidatà Joan Santamaria (*Visions de Cat.*): «en elles l'home és més rei que enlloc: escardalenc com una ganya de badejo, vimenós com una verga de salze, eixut com una estella de pi, aspra com una *sarmentya* grenyal, broix com les llenegues d'aquells forats ---» («La Publicitat», 9-XII-1926); «les sarmentyes gentils, els alberges blancs ---», Bladé (*Benissanet*, 126).

Consta viu avui a la Baixa Segarra (Verdú, *DAG*), i altres comarques veïnes de l'Ebre; a les Illes, només Eiv. «*sermenya*: pera pequeña» (PzCabr.), on n'hi deu haver forces perquè en la meua curta estada, ja em digueren a Corona que si en diuen *Ser Sarmentyeres* d'un trosset de costa d'aquell terme, és perquè hi ha *sarméyas* «peres bordes» (1963) En bastants llocs s'hi fa anaptixi del Segrià ens reporta JBXuriguera: «pera seremenya» pera petita, un xic agriposa, la primera de madurar» (1972, per a *agripós*, veg 1, 75a9-20, on cal afegir que l'ús del mot arriba, doncs, fins a prop de

Lleida); «*saramenyas*: peretes menudes com a cireres: són primerenques» Priorat, JBru, *Miscellànea Arabia*, p. 157); *salamenyera*, *DAG*

Ja vaig estudiar la història i extensió del cast. *CER-MENA* id., citant-ne bastants testimonis: en l'Arxipreste de Hita (c. 1330), G. de Segovia, Sánchez de Badajoz, Lope de Vega; *cermeño* com a nom de l'arbre en una poesia del *Laberinto Amoroso* (n.º 26, v. 27, en *RFGn* VI, 89ss., reproduït d'un llibre imprès a Bna., a. 1618). En port. *sormenbo* en Madureyra (princ. S. XVIII, que era de Bragança) i *çormenbo* en el S. XVI, amb variants dialectals *sarmenbo*, *cermanbo*, i *cerom-* o *soroménbo* (a part de bastants NLL, estent-se des de Tras-os-Montes fins a l'Alentejo); gall. *cermeña* ja en Sarmiento, S. XVIII. També basc-guip., alt i b-nav. *txermen*, tonc. *zerméin*, que designa també una mena de pera, sembla que la mateixa.

No es poden admetre, ja per raons fonètiques, però també per les altres, les etimologies que se n'havien proposat: ll. ACERBA 'agra'; mossàrab 'zárra, que designava una mena de pera olorosa i petita, que es feia a Val. (segons Abensaid, S XIII, i *RMA*), ell mateix d'etimologia ben obscura (cf. Dozy, *Suppl.* I, 19), que si de cas hauria de ser alteració del nostre mot per alguna contaminació de procedència africana (no aràbiga); ¹ o un derivat de *SORBUS* 'servera', inacceptable morfològicament i fonètica, i ben improbable ja pel sentit.

En canvi sembla impossible separar-lo d'un mot idèntic, ja documentat en llatí tardà, i des d'antic, en parlars occitans i francoprovençals. En el roergàs Daudè de Pradas (2.ª meitat S. XIII) *sermenha* designa no pas cap fruit sinó segons sembla una herba, probablement el cerfull: per curar els ocells caçadots malalts, en donar-los «carn, fezica ensenha, / c'om la muelle» e l suc de *sermenha*, / o de serpol, c'atretant val» (*Auzels C*, v. 2296); *sermunna* és també una herba, de virtuts curatives en unes receptes occitanes que semblen del mateix temps («pren la *sermunna* vert, e seca-la, e fais-la bullir ab vin blanc, e dona-li a beure», per guarir l'escopiment de sang, *Rom.* xxxii, 286, 472); Peirgort *cermino* o *ec(her)mino*, frptov. *sermilli*, *sarmilli* (Lió, Ain, Isère); en un gloss. francès arcaic, *sermenna*: tots ells 'cerfull' («cerfolium» en el darrer). AntThomas (*Rom.* xxxiii, 215) va indicar que es tracta del ll. tardà *SARMĪNĪA*, que apareix traduït «cerfolium» en tres glossaris botànics transmesos en mss. dels Ss IX i X (*CGL* III, 577.13, 629.10, 595.18) i *sarminium* en un altre (*CGL* v, 586.2), *srminna* en notes trionianes (recepta del S. IX: Moore, *ALLG* x, 269). Ernout-M. observa que pot ser un derivat de *SARPERE* 'podar (una planta)', amb un sufix anàleg al que figura en altres derivats de *SARPERE*: l'arcaic *SARMEN*, -ĪNIS, i el seu sinònim clàss. *SARMENTUM* (*SARMENT*), cf. *SEMINIUM*/*SEMEN*/*SEMENTUM*; i és ben raonable, tenint en compte els brins o tiges del cerfull, fins com sarments.

Només hi ha la dificultat botànica de relacionar la sarmentya amb el cerfull, però no sembla objecció eliminadora puix que la cosa típica de la sarmentya és la seva dolça flaire, que donen a entendre els autors ca-